

پیامبر اکرم(ص)، اهل بیت و علمای ربانی نعمت های خدا برای ما هستند

محسن اسماعیلی در شرح نهج البلاغه گفت: بزرگترین نعمت خداوند برای ما، وجود مبارک پیامبر اکرم (ص) است. در رتبه بعد از پیامبر اسلام(ص)، اهل بیت علیهم السلام بزرگترین نعمت خداوند هستند.

محسن اسماعیلی در شرح نهج البلاغه گفت: بزرگترین نعمت خداوند برای ما، وجود مبارک پیامبر اکرم (ص) است. در رتبه بعد از پیامبر اسلام(ص)، اهل بیت علیهم السلام بزرگترین نعمت خداوند هستند.

به گزارش خبرگزاری مهر، جلسه دیگری از درس های شرح نهج البلاغه با سخنرانی دکتر محسن اسماعیلی در یادمان شهدای هفتم تیر (سرچشمه) برگزار شد.

دکتر محسن اسماعیلی در این جلسه و در ادامه بررسی نامه ۶۹ نهج البلاغه، سه دستور العمل کلی در عبارت «وَأَسْتَصْلِحْ كُلَّ نِعْمَةٍ أَنْعَمَهَا اللَّهُ عَلَيْكَ، وَلَا تُضَيِّعَنَّ نِعْمَةً مِنْ نِعَمِ اللَّهِ عَلَيْكَ، وَلْيَرْ عَلَيْكَ أَثَرُ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ بِهِ عَلَيْكَ» را مورد بررسی قرار داد و گفت: حضرت امیرالمؤمنین(ع) تاکید بسیار دارند که هیچ نعمتی از نعمت های خدا ضایع نشود. در عین حال ضایع کردن نعمت به این صورت است که انسان از نعمتی که خدا به او داده بهره برداری نکند و آن را معطل نگاه دارد و یا آن را در راه خلاف استفاده کند.

در ادامه گزیده ای از سخنان دکتر اسماعیلی را مرور می کنیم:

کلمه «نعمه» در عبارت «وَلَا تُضَيِّعَنَّ نِعْمَةً مِنْ نِعَمِ اللَّهِ عَلَيْكَ» به صورت نکره آمده و این تاکید را می رساند که هیچ نوع نعمت خدا، کوچک یا بزرگ، نباید تباه شود.

در بخش های دیگر کتاب شریف نهج البلاغه می خوانیم که حضرت امیرالمؤمنین(ع) نسبت به مراقبت از بعضی نعمت ها، اشاره مستقیم دارند و مردم را از ضایع کردن آن ها برحذر داشته اند. یکی از این نعمت ها که در نهج البلاغه مورد تاکید قرار گرفته، نعمت رهبران دینی و هادیان الهی است، یعنی افرادی که راه یافته اند و راهنما و راهبر مردم هستند. هم خودشان به مقصد رسیده اند و هم به ما کمک می کنند تا به مقصد و سعادت برسیم. این افراد هم نعمت های خداوند هستند که باید نسبت به آنها قدرشناس باشیم.

حضرت امیرالمؤمنین(ع) درباره پیغمبر اسلام(ص) در خطبه ۱۶۰ می فرمایند که: «بزرگترین نعمت بودن پیامبر اسلام(ص) به این دلیل است که می توانیم از او الگو بگیریم.» توفیق کمی نیست که انسان کسی را داشته باشد که اگر دست در دست او بگذارد به هدف و سعادت برسد. در این خطبه می فرمایند: «فَمَا أَكْثَرُ مِمَّنْ أَلَّهِ عِدَّتَا حِينَ أَنْعَمَ عَلَيْنَا بِهِ سَلَفًا نَتَّبِعُهُ، وَقَائِدًا نَطُأُ عَقْبَهُ...» چقدر نعمت وجود پیامبر اکرم(ص) در نزد ما بزرگ است به این دلیل که خداوند او را از پیشینیان ما قرار داد تا بتوانیم از او پیروی کنیم و او را رهبری قرار داد که ما می توانیم قدم در جای قدم های او بگذاریم. بنابراین بزرگترین نعمت خداوند برای ما، وجود مبارک پیامبر اکرم (ص) است و لذا خداوند نسبت به او بر ما منت گذاشت.

در رتبه بعد از پیامبر اسلام(ص)، اهل بیت علیهم السلام بزرگترین نعمت خداوند هستند که باید کمال استفاده از آنها کرده و مبادا از نعمت بزرگ امامت و ولایت غفلت کرده و آن را تضییع کنیم. به دلیل اینکه همه نعمت های مادی و معنوی دیگر هم در سایه این نعمت به دست می آید. اگر به نعمت سعادت و بهشت دسترسی پیدا کنیم، تنها در سایه هدایت این خانواده است و حتی نعمت های مادی که در این دنیا بهره می بریم، از نعمت وجود آنهاست.

در زیارت جامعه کبیره می خوانیم: «يَا بِي أَنْتُمْ وَ أُمِّي وَ نَفْسِي وَ أَهْلِي وَ مَالِي مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بَدَأَ بِكُمْ وَ مَنْ وَحَدَهُ قَبِلَ عَنْكُمْ وَ مَنْ قَصَدَهُ تَوَجَّهَ بِكُمْ مَوَالِي لَا أَحْصِي ثَنَاءَكُمْ وَ لَا أُلْبَغُ مِنَ الْمَدْحِ كُنْهَكُمْ وَ مِنَ الْوَصْفِ قُدْرَكُمْ وَ أَنْتُمْ نُورُ الْأَحْيَارِ وَ هُدَاةُ الْأَبْرَارِ وَ حُجَجُ الْجَبَّارِ بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَ بِكُمْ يَخْتِمُ [اللَّهُ] وَ بِكُمْ يُنْزَلُ الْغَيْثُ وَ بِكُمْ يُمْسِكُ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَ بِكُمْ يُنْقَسُ الْهَمُّ وَ يَكْشَفُ الضَّرُّ وَ عِدَّتْكُمْ مَا نَزَلَتْ بِهِ رُسُلُهُ وَ هَبَّتْ بِهِ مَلَائِكَتُهُ وَ إِلَى جَدِّكُمْ؛ پدر و مادر و جان و خانواده و مالم فدای شما، هرکه آهنگ خدا کند، به وسیله شما آغاز میکند، و هرکه او را به یکتایی پرستد، طریق توحیدش را از شما میپذیرد، و هرکه قصد حق کند.

به شما توجه می نماید، ای سرورانم، نمیتوانم ثنای شما را شماره کنم، و در امر مداح گفتن قدرت رسیدن به حقیقت شما را

ندارم، و در مقام وصف نمودن، توانایی بیان منزلت شما در من نیست، و حال آنکه شما نور خویان و هادیان نیکان و حجت‌های خدای جبارید، خدا با شما آغاز کرد، و با شما ختم می‌کند، و به خاطر شما باران فرو میریزد، و تنها برای شما آسمان را از اینکه بر زمین فرو افتد نگاه می‌دارد، مگر با اجازه خودش، و به وسیله شما اندوه را میزداید، و سختی را برطرف مینماید، و نزد شماست آنچه را بر رسولانش نازل فرموده، و فرشتگانش به زمین فرود آورده‌اند، و به جانب جد شما.» به این مفهوم که خودم و پدر و مادر و خانواده و دارایی ام فدای اهل بیت علیهم السلام شود، به این دلیل که اگر کسی بخواهد به خدا برسد باید از ایشان شروع کند و ابتدای راه این خانواده هستند. و هر کسی که خدا را به یکتایی بپرسد، این را از اهل بیت علیهم السلام یاد گرفته چرا که اگر ایشان نبودند کسی متوجه معنای توحید نمی‌شد. هر کسی قصد دارد از خدا چیزی بخواهد اول باید به این خاندان توجه کند.

اهل بیت(ع) به عنوان مجاری فیض الهی به این علت که مبدء و منتهای همه نعم مادی و معنوی هستند، بعد از پیامبر اکرم (ص)، بزرگترین نعمت خداوند بر ما محسوب می‌شوند و همین که ما منسوب و پیرو ایشان هستیم برای ما نعمت محسوب می‌شود. البته هر کسی به هر اندازه‌ای در هدایت و سعادت ما نقشی ایفا کند، صاحب منت بر ماست. اما هیچ کسی با اهل بیت علیهم السلام قابل مقایسه نیست.

حضرت امیرالمؤمنین امام علی(ع) در خطبه دوم نهج البلاغه از مردم گلایه می‌کنند که نعمت امامت را ضایع کردند و فرمودند: «لا یقاس بآل محمد من هذه الأمة أحد و لا یسوی بهم من جرت نعمتهم علیه أبدا؛ هیچ کس با مرتبه و مقام خاندان پیامبر از امت اسلامی سنجیده نمی‌شود و هیچ گاه کسانی که خود مشمول نعمت های اهل بیت هستند با خود آنها برابر نمی‌شوند.» یعنی اگر کسی به رشد معنوی رسیده در پرتو همین خاندان است و بنابراین قابل مقایسه با ایشان نیست.

در اینجا این پرسش مطرح می‌شود که شیوه صحیح استفاده از نعمت اهل بیت علیهم السلام چگونه است؟ در نهج البلاغه پاسخ این پرسش در چند عبارت آمده است. یکی از نمونه های آن، در خطبه ۹۷ آمده است که آن حضرت فرموده اند: «انظروا اهل بیت نبیکم، فالزموا سمتهم، و اتبعوا اثرهم، فلن یخرجوکم من هدی، و لن یعیدوکم فی ردی. فإن لبدوا فالبدوا، و إن نهضوا فانهضوا. و لا تسبقوهم فتضلوا، و لا تتأخروا عنهم فتهلکوا(۳۱) مردم، به اهل بیت پیامبرتان بنگرید، از آن سو که گام بر می‌دارند بروید، قدم جای قدمشان بگذارید، آنها را هرگز از راه هدایت بیرون نمی‌برند، و به پستی و هلاکت باز نمی‌گردانند. اگر سکوت کردند سکوت کنید و اگر قیام کردند قیام کنید. از آنها پیشی نگیرید که گمراه می‌شوید و از آنها عقب نمانید که نابود می‌گردید.» در واقع شکر نعمت امامت به این است که سبک زندگی ما، سبک زندگی آنان باشد و ضایع کردن این نعمت این است که با داشتن چنین الگوهایی، از دیگران الگوبرداری کنیم.

خداوند متعال در آیه ۴۵ سوره حج تعدادی از اقوامی که مورد عذاب قرار گرفتند را برای ما بازشماری می‌کند و سپس می‌فرماید: «فَكَأَيُّ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَ هِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا وَ بُثْرٌ مُعْتَلَةٌ وَ قَصْرٌ مَشِيدٌ؛ چه بسیار شهرها و آبادی‌هایی که آنها را نابود و هلاک کردیم در حالی که (مردمش) ستمگر بودند، بگونه‌ای که بر سقف های خود فروریخت (نخست سقفا ویران گشت و بعد دیوارها بر روی سقفا) و چه بسیار چاه پر آب که بی صاحب ماند و چه بسیار قصرهای محکم و مرتفع.» در روایات نقل شده که منظور از «بُثْرٌ مُعْتَلَةٌ» حضرت امیرالمؤمنین امام علی(ع) و مقصود از «قَصْرٌ مَشِيدٌ» پیغمبر اکرم (ص) هستند.

حضرت امیرالمؤمنین (ع) در خطبه ۱۵۲ نهج البلاغه می‌فرماید: «وَإِنَّمَا الْأَئِمَّةُ قَوَامُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَ عِرْقَاؤُهُ عَلَى عِبَادِهِ وَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ عَرَفَهُمْ وَ عَرَفُوهُ وَ لَا يَدْخُلُ النَّارَ إِلَّا مَنْ أَنْكَرَهُمْ وَ أَنْكَرُوهُ؛ همانا امامان از جانب خدا تدبیر کنندگان کار مردمانند و کارگزاران آنان. کسی به بهشت نرود، جز آنکه آنان را شناخته باشد و آنان او را شناخته باشند و به دوزخ در نشود، جز آنکه منکر آنان بود و آنان وی را نپذیرفته باشند.» وقتی این نعمت در دست ماست، چرا باید از آنها روی گردانده و از دیگران الگو بگیریم؟!

در رتبه بعد از ائمه اطهار علیهم السلام، عالمان ربانی نعمت های خدا برای ما هستند که باید قدرشناس آنها باشیم. اگر انسان کسی را پیدا کرد که راه یافته و می‌تواند او را راهنمایی کند، بزرگترین نعمت خدا را دریافت کرده است. این جمله از آیت الله سیدعلی قاضی رضوان الله تعالی مشهور است که فرمود: «اگر کسی می‌خواهد به خدا برسد و سعادتمند شود، نصف عمرش را هم در پی پیدا کردن یم عالم ربانی بگذراند، ضرر نکرده است. چون یافتن چنین عالمی نصف راه است.» حضرت امیرالمؤمنین(ع) در نهج البلاغه در چندین مورد به این نعمت الهی اشاره فرموده است، چراکه ممکن است انسان نتواند به طور مستقیم از ائمه اطهار علیهم السلام کسب فیض کند. از جمله در خطبه ۱۰۵ می‌فرماید: «إِيَّاهُ النَّاسُ، اسْتَصِيحُوا مِنْ شُعْلَةٍ مِصْبَاحٍ وَاعْظُ مِثْعَطٍ، وَامْتَاخُوا مِنْ صَقْوِ عَيْنٍ قَدْ رُوِّقَتْ مِنَ الْكَدَرِ؛ ای مردم! چراغ دل را از نور گفتار گوینده با عمل روشن کنید و ظرف های جان را از آب زلال چشمه‌هایی که از آلودگی‌ها پاک است پر کنید.» ما از هوا خالی نمی‌شویم اما می‌توانیم مخالف با هوا باشیم. آن حضرت فرمودند کسی که بتواند با هوای نفس خود مخالفت کند حجت است و سراغ چشمه‌هایی بروید که آلوده نیست و عالمی که آلوده نیست. مبدا چنین عالمی در دسترس شما باشد اما شما به جهالت خود راضی باشید.